

Nationaal Archief
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Nummer Toegang: 2.21.114.05

Inventaris van het archief van Van Maanen (kamerstukken), 1814-1846

Versie: 10-06-2024

C.C.D. Ebell

Nationaal Archief, Den Haag 1920

This finding aid is written in Dutch.

I N H O U D S O P G A V E

Beschrijving van het archief.....	5
Aanwijzingen voor de gebruiker.....	6
Openbaarheidsbeperkingen.....	6
Beperkingen aan het gebruik.....	6
Materiële beperkingen.....	6
Aanvraaginstructie.....	6
Citeerinstructie.....	6
Archiefvorming.....	7
Geschiedenis van de archiefvormer.....	7
Geschiedenis van het archiefbeheer.....	7
Inhoud en structuur van het archief.....	8
Inhoud.....	8
Verantwoording van de bewerking.....	9
Ordering van het archief.....	9
Verwant materiaal.....	11
Beschikbaarheid van kopieën.....	11
Afgescheiden archiefmateriaal.....	11
Beschrijving van de series en archiefbestanddelen.....	13

BESCHRIJVING VAN HET ARCHIEF

Naam archiefblok:

Collectie 018 C.F. van Maanen (1920)

Archiefbloknummer:

C22234

Omvang:

148 inventarisnummer(s) ; 7,10 meter

Taal van het archiefmateriaal:

Het merendeel der stukken is in het Nederlands.

Soort archiefmateriaal:

Normale geschreven, getypte en gedrukte documenten, geen bijzondere handschriften.

Archiefdienst:

Nationaal Archief

Locatie:

Den Haag

Archiefvormers:

Familie Van Maanen

Maanen, mr. Cornelis Felix van (1769-1846)

Samenvatting van de inhoud van het archief:

Het archief bevat stukken afkomstig van staatsman C.F. van Maanen (1769-1846); het betreft voornamelijk ingediende wetsvoorstellen bij de Tweede Kamer van de Staten-Generaal uit de periode 1813-1846, door Van Maanen verzameld.

Aanwijzingen voor de gebruiker

OPENBAARHEIDSBEPERKINGEN

Volledig openbaar.

BEPERKINGEN AAN HET GEBRUIK

Reproductie van originele bescheiden uit dit archief is, behoudens de algemene regels die gelden voor het kopiëren van stukken, niet aan beperkingen onderhevig. Er zijn geen beperkingen krachtens het auteursrecht.

MATERIËLE BEPERKINGEN

Het archief kent beperkingen voor het raadplegen van stukken als gevolg van kwetsbare of slechte materiële staat.

AANVRAAGINSTRUCTIE

Openbare archiefstukken kunnen online worden aangevraagd en gereserveerd. U kunt dit ook via de terminals in de studiezaal van het Nationaal Archief doen. Om te kunnen reserveren dient u de volgende stappen te volgen:

1. [Creëer een account of log in.](#)
2. Selecteer in de archiefinventaris een archiefstuk.
3. Klik op 'Reserveer' en kies een tijdstip van inzage.

CITEERINSTRUCTIE

Bij het citeren in annotatie en verantwoording dient het archief tenminste éénmaal volledig en zonder afkortingen te worden vermeld. Daarna kan worden volstaan met verkorte aanhaling.

VOLLEDIG:

Nationaal Archief, Den Haag, Collectie 018 C.F. van Maanen (1920), nummer toegang 2.21.114.05, inventarisnummer ...

VERKORT:

NL-HaNA, Maanen, van (kamerstukken), 2.21.114.05, inv.nr. ...

Archiefvorming

GESCHIEDENIS VAN DE ARCHIEFVORMER

De inleiding tot deze beschrijving zou kort kunnen wezen. Immers levensbijzonderheden omtrent mr. C. F. van Maanen kan men vinden in Verslagen omtrent 's Rijks oude Archieven XXIII, 1900, blz. 57, waar dr. H. T. Colenbrander een beschrijving geeft van de in dat jaar voor het Algemeen Rijksarchief verworven bescheiden, afkomstig van verschillende leden der familie Van Maanen en aanverwante geslachten. Reeds in 1863, 1886 en 1895 en laatstelijk nog in 1915 kwamen dergelijke bescheiden deels door schenking, maar hoofdzakelijk door aankoop in dit Rijksarchief. Evenmin behoef ik hier uit te weiden over de beteekenis van mr. C. F. van Maanen, over den grooten invloed, dien hij in de eerste helft der vorige eeuw op 's Lands bestuur heeft uitgeoefend, of over 's mans reusachtige werkkraft, daarbij aangewend. Noodig is echter, dat ik iets mededeel over den inhoud en beteekenis der bescheiden, over hunne herkomst en over de regelen die ik bij de ordening en beschrijving heb gevolgd; dit laatste vooral, omdat dit van nut kan zijn bij de raadpleging.

GESCHIEDENIS VAN HET ARCHIEFBEHEER

De verzameling werd aangetroffen bij de archieven van den Hoogen Raad, toen de archieven, afkomstig van het Keizerlijk Gerechtshof te 's-Gravenhage (1811-1813) en die van het Hooggerechtshof der Nederlanden aldaar (1813-1838), werden overgenomen overeenkomstig de voorschriften van het Koninklijk besluit van 28 Augustus 1919 (Staatsblad no. 547). Mr. van Maanen schijnt van de omstandigheid, dat hij ook Eerste president van het Hooggerechtshof der Nederlanden was, gebruik te hebben gemaakt deze bescheiden te doen plaats in de bewaarplaats, waar de archieven van dit college werden bewaard. Intusschen verdient dan de aandacht, dat hij ophield dit ambt te bekleeden, toen dat college in 1838 opgeheven werd, terwijl de verzameling zich uitstrekt tot 1846. Ten slotte zij nog opgemerkt, dat het Hooggerechtshof der Nederlanden en vervolgens de Hooge Raad tot 1862 zetelde op het Binnenhof in de vertrekken, die eertijds door den ouden Hoogen Raad en het Hof van Holland gebruikt werden. In 1862 betrok de Hooge Raad het nog tegenwoordig (1920) gebruikt wordende gebouw op het Plein.

Het betreft een aanwinst uit 1920 (VROA 1920, p. 546-562) en uit 1936 (VROA 1936, p. 25).

Het archief is bij Koninklijk Besluit of ministeriële beschikking overgebracht.

Inhoud en structuur van het archief

INHOUD

Wat de beteekenis er van aangaat, zoo moet allereerst er op gewezen worden, dat zij dagteekent uit het tijd vlak vóór de invoering der ministerieele verantwoordelijkheid, uit den tijd dus, dat de verhouding van den Minister tot den Koning eenerzijds en tot de Staten-Generaal anderzijds een andere was, dan zij nu is. Terwijl nu kan gezegd worden, dat de Minister voor zijn volle verantwoordelijkheid neemt, wat in de van de regeering uitgaande stukken wordt gezegd, kon men vroeger dit niet met zooveel stelligheid beweren. De houding van eenig Minister ten opzichte van eenig wetsontwerp, de invloed dien hij op de samenstelling en de totstandkoming wist uit te oefenen, kwamen niet zoo stellig aan het licht, als nu het geval is.¹

Daarom hebben eigenhandige aantekeningen van Ministers uit dien tijd bijzondere beteekenis. Lang niet bij alle, maar toch bij niet weinige wetsontwerpen heeft Van Maanen in de "gedrukte stukken" kantteekeningen gemaakt of daarbij nota's of memories gevoegd. (Voornameijk zijn het die betreffende de wetboeken en wat daarmee samenhangt). En deze zijn het, die de verzameling niet onbelangrijk maken. Soms bepalen de aantekeningen, tijdens de vergaderingen gemaakt, zich tot een bloote vermelding van de namen der personen, die het woord hebben gevoerd, soms houden ze ook opmerkingen over den inhoud van het gesprokene in; vermoedelijk diende dit voor de beantwoording of tot verdediging van het ontwerp. Maar eigenaardig is wel, dat er niet altijd volkomen overeenstemming bestaat tusschen die aantekeningen en de latere uitgave der "Handelingen". Sterker, men vindt in deze verzameling soms een uitvoerig uitgewerkt ontwerp van de redevoering van Van Maanen, waarvan in de "Handelingen" geen spoor is te ontdekken; zoodat men dient aan te nemen, dat zij niet is uitgesproken, want de notulen vermeldden toch steeds de namen van hen, die gesproken hadden, al hielden ze niet uitvoerig in, wat ze gezegd hadden. Een enkele maal vindt men soms meer namen van sprekers, of de namen in een andere volgorde dan de Handelingen vermelden. Ook vindt men een minuut van een antwoord aan den Secretaris van Staat met een minuut (?) voor een regeeringsantwoord, welke minuut echter veel meer bevat, dan het later verschenen regeeringsantwoord. Een en ander doet zien, dat bij onderzoekingen over eenig wetsontwerp, een gebruik van deze verzameling Van Maanen wel eens nut kan opleveren. Maar vooral, omdat het in hoofdzaak juist de wetsontwerpen betreffende de totstandkoming der wetboeken zijn, welke Van Maanen van aantekeningen enz. voorzag, zal deze verzameling wederom een aanvulling zijn van de reeks, die gevormd wordt door de verzamelingen Elout, Kemper, straks nog Cras en dergelijke van denzelfden aard.²

Een gevolg van den grooten omvang van het levenswerk van Van Maanen was, dat zijn handschriftelijke nalatenschap ook zeer groot was, en dat door bijzondere omstandigheden nog telkens, gedeelten daarvan te voorschijn komen. Daarbij blijkt telkens dat zijne werkwijze zeer nadeelig was voor den toestand en de orde van de archieven, die binnen zijn bereik waren. Een verklaring daarvan zou men kunnen geven door aan te nemen, dat Van Maanen zich steeds en voortdurend in de eerste plaats 's Lands dienaar gevoelde, en dat hij daardoor de onderscheiding van ambtelijke of archiefstukken en bijzondere of particuliere bescheiden niet kende. Hij bracht allerlei dossiers bijeen, gedeeltelijk bestaande uit "gelichte" archiefstukken, gedeeltelijk uit bijzondere aantekeningen, memories, nota's enz. De archiefstukken zouden na gemaakt gebruik weer op hunne plaatsen teruggebracht zijn moeten worden. Dit zou men nu nog kunnen doen, maar wil men de dossiers niet veel of misschien alles van hun waarde doen verliezen, dan zouden die stukken vervangen moeten worden door afschriften er van. Daaraan is echter geen denken. Uit

- 1 Nog vóór het afdrucken van dezen inventaris verscheen als bijlage I van het Jaarverslag van de Commissie voor 's Rijks Geschiedkundige publicatiën, over 1920, een verslag van mr. E. van Raalte van een door hem ingesteld onderzoek in het archief van het Kabinet der Koningin. Hierin wordt die verhoudingsvraag uitvoeriger behandeld.
- 2 B.v. Een verzameling Gockinga, die reeds ten deels is terechtgekomen bij de verzameling Elout (zie de beschrijving daarvan in Verslagen XL 1917, blz. 437), maar waarvan nog een groot deel een honderdtal jaren geleden onder het toenmalig Kamerlid mr. J. Gockinga berustte; vergelijk hiervoor de verzameling Voorduyn, onder no. 1 en 2.

een en ander blijkt wel, dat elke verzameling bescheiden, van Van Maanen afkomstig, meer of minder beteekenis heeft uit een oogpunt van algemeen belang, en dat een opname in het Algemeen Rijksarchief niet alleen gewenscht is, maar ook een aanwinst daarvoor zal blijken te zijn.

Deze verzameling bestaat hoofdzakelijk uit drukwerken, maar drukwerken, die de Minister van Justitie ambtshalve ontving. Als bewijs daarvoor kan dienen, dat er bij aanwezig zijn verschillende oorspronkelijke brieven van den kamerheer-ceremonie-meester, waarbij deze aan den Minister van Justitie het programma van opening van de zitting der Staten-Generaal toezond. Van Maanen zelf noemde de bescheiden gedrukte staatsstukken, met een hedendaagsche benaming waren zij te noemen: "Bijlagen tot de handelingen van de Tweede Kamer der Staten-Generaal". Allereerst moet nu worden opgemerkt, dat in de jaren 1813-1846, waarover de verzameling loopt, nog geen sprake was van een officieele uitgave der handelingen met bijlagen. Eerst in 1862 is men begonnen met een uitgave over de jaren, waarvan nog geen officieele uitgave bestond, op dezelfde leest geschoeid als die officieele. Dat wat men nu onder Handelingen verstaat, moest voor die jaren bijeengegaard worden van verschillende zijden: de notulen van de Tweede Kamer, de verslagen van de vergaderingen in de kranten, de verzamelingen, onder de verschillende kamerleden enz. berustende. Dat wat nu onder Bijlagen wordt verstaan, was deels gedrukt, deels in handschrift als ingekomen stuk bij de Tweede Kamer aanwezig.³ De samenstellers van de uitgave van 1862 en volgende jaren hebben hoogstwaarschijnlijk geen kennis gedragen van het bestaan dezer verzameling Van Maanen, zooals aanstonds zal worden toegelicht.

VERANTWOORDING VAN DE BEWERKING

Eigenlijk zou deze verzameling een onderdeel van het archief van het Departement van Justitie vormen, omdat zij grootendeels bevat bescheiden, die de Minister ex officio heeft ontvangen: grootendeels, niet geheel. Immers zij loopt tot omstreeks 14 Februari 1846, den dag van Van Maanen's overlijden. Deze was echter reeds in Maart 1842 als Minister van Justitie afgetreden. In dit opzicht omvat zij dus al meer dan de Minister ex officio ontving. Bovendien nog is het lang niet zeker, dat alles wat er zich bij bevindt, en door Van Maanen eigenhandig is opgesteld, wel in den meest strikten zin door hem ex officio is opgemaakt: bijv. de aantekeningen tijdens de beraadslagingen in de Tweede Kamer, of die ten behoeve van eenig door hem uit te brengen rapport of te geven advies. Terecht kan er twijfel bestaan, of men bij de beoordeeling, of eenig stuk ambtshalve is opgemaakt, zóóver moet teruggaan, dat alles, wat op papier is gesteld, daartoe gerekend moet worden. Bovendien bestaat er twijfel, of dergelijke stukken wel bestemd zijn om onder den ambtenaar te blijven berusten, dan wel door dezen vernietigd kunnen worden, wanneer zij voor het beoogde doel gebruikt zijn. Volgens mijn oordeel is de verzameling er dus een van gemengden aard, en verdient het de voorkeur ze als een op zich zelf staande te beschrijven. Dit wat den inhoud der verzameling betreft.

In 2012 evenwel zijn de eigenhandig geschreven aantekeningen en enkele ingekomen stukken uit deze verzameling verwijderd en toegevoegd aan het archief van Van Maanen zelf. In dat archief bevonden zich al gelijkaardige stukken. Dit materiaal is beschreven in archiefinventaris 2.21.114, inv.nrs. 440-472. Het gedrukte materiaal komt niet voor blijvende bewaring in aanmerking, omdat in het archief van de Tweede kamer der Staten-Generaal een veel vollediger verzameling gedrukte stukken aanwezig is.

ORDENING VAN HET ARCHIEF

Bij de beschrijving kon niet geheel gehandhaafd worden de orde, waarin de stukken werden aangetroffen. De oorspronkelijke orde bleek verstoord te zijn, misschien tengevolge van de verhuizing in 1862, maar met meer waarschijnlijkheid tengevolge van een ordening, ondernomen door een niet-deskundige, mogelijk wel bij of na die verhuizing. Het heeft nogal moeite gekost een

3 Zie over de totstandkoming dezer uitgave meer uitvoerig de Inleiding tot de beschrijving der bescheiden behorende tot de verzameling Voorduin.

zoodanigen toestand te scheppen, als het meest zal overeen-stemmen met den oorspronkelijken. Van Maanen zelf schijnt destijds een onderscheiding te hebben gemaakt, waarbij hij de stukken naar den inhoud bijeenvoegde. Soms echter maakte hij er een, naar gelang van het lot, dat den wetsontwerpen was beschoren. Wanneer nu eenmaal bleek, dat gedurende eenige zittingsjaren bijeengevonden werden stukken, die op eenzelfde soort onderwerp betrekking hadden, terwijl van eenzelfde indeeling ook nog sporen aanwezig waren in andere zittingsjaren, dan is nu een samenvoeging van dergelijke stukken over alle zittings-jaren doorgevoerd. Deze stukken als van bijzonderen aard beschouwende heb ik de overige genoemd van algemeen aard. Waar sprake is van stukken van verschillenden aard, wil dit zeggen, dat het bescheiden zijn, wel in verband staande met een wetsontwerp, maar niet in eigenlijken zin kamerstukken (b.v. brochures enz.). Wat de gedrukte verslagen over verzoekschriften aangaat, deze zijn, zoo zij bij de Kamer inkwamen naar aanleiding van eenig ingediend wetsontwerp, gevoegd bij de overige stukken betreffende dat ontwerp; de andere zijn per zittingsjaar bijeengevoegd en in een afzonderlijke rubriek opgenomen.

Verwant materiaal**BESCHIKBAARHEID VAN KOPIEËN**

Inventarisnummers van dit archief zijn niet in kopievorm beschikbaar

AFGESCHIEDEN ARCHIEFMATERIAAL

De eigenhandig geschreven aantekeningen zijn uit deze drukwerkcollectie verwijderd en toegevoegd aan het hoofdarchief van Van Maanen, beschreven in archiefinventaris 2.21.114 onder de inventarisnummers 440-472.

BESCHRIJVING VAN DE SERIES EN ARCHIEFBESTANDELEN

- 8-9, ---** Stukken betreffende bij de Tweede Kamer der Staten-generaal ingediende voorstellen van wet en andere door de Kamer behandelde zaken.
1814-1815
- 8** Aanspraak van den Secretaris van Staat voor de Financiën in de vergadering van de Staten-Generaal ter gelegenheid der overbrenging van een ontwerp van wet tot regeling der staatsuitgaven voor 1815 enz. 23 November 1814.
- 9** Verslag van den Secretaris van Staat voor de Binnenlandsche zaken omtrent den toestand des Lands, gegeven aan de Staten-Generaal op 30 November 1814.
- 13-15, ---** Stukken betreffende bij de Tweede Kamer der Staten-generaal ingediende voorstellen van wet en andere door de Kamer behandelde zaken.
1815-1816
- Bij het voorstel van wet tot invoering van een algemeen stelsel van indirecte belastingen over de geheele uitgestrektheid van het Rijk, bevindt zich een gedrukte memorie van Gijsbert Karel van Hogendorp, d.d. 17 April 1816, waarop Van Maanen eigenhandig schreef: „Dit merkwaardige en in veel opzigten zonderlinge stuk is zeer moeilijk te verkrijgen geweest”.
Bij het voorstel van wet, regelende de helft der rechten op den in-, uit- en doorvoer, bevinden zich eenige verhandelingen aan van Maanen toegezonden.
De memorie van Van Hogendorp is overgebracht naar 2.21.114, inv.nr. 444.
De toegezonden verhandelingen zijn overgebracht naar 2.21.114, inv.nr. 445.
- 13** Wetsvoorstellen van algemeen aard.
- 14** Wetsvoorstellen voor de staatsbegrooting. enz.
- 15** Wetsvoorstellen voor de in-, uit- en doorvoerrechten.
- 17-19** Stukken betreffende bij de Tweede Kamer der Staten-generaal ingediende voorstellen van wet en andere door de Kamer behandelde zaken.
1816-1817
- Bij de staatsbegrooting voor 1817 ligt een aantekening betreffende de beantwoording van de door de afdelingen der Kamer gestelde vragers door den Minister van Justitie, welke niet letterlijk overeenstemt met die, welke is opgenomen in: J.J.F. Noordziek. Verslag der Handelingen van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.
De aantekening is overgebracht naar 2.21.114, inv.nr. 446.
- 17** Wetsvoorstellen van algemeen aard.
Niet raadpleegbaar
- 18** Wetsvoorstellen voor de staatsbegrooting.
- 19** Stukken van verschillenden aard.
Niet raadpleegbaar
- 20-23** Stukken betreffende bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal ingediende voorstellen van wet en andere door de Kamer behandelde zaken.
1817-1818
- Bij het voorstel van wet betreffende bepalingen tot straffing dergenen, die de desertie bevorderen, bevindt zich een omslag met aantekeningen, gedeeltelijk eigenhandig van Van Maanen.
Bij de staatsbegrooting voor 1818 bevinden zich eigenhandig door Van Maanen geschreven aantekeningen omtrent het voorgevallene in de Eerste Kamer, benevens een afschrift (of ontwerp?) van de beantwoording van de door de afdelingen der Kamer gestelde vragen, door den Minister van Justitie 1. 1) Zie J.J.F. Noordziek, Verslag der Handelingen van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.
Bij het voorstel van wet tot intrekking der wet van 10 April en het besluit van 20 April 1815, ten aanzien der vaststelling van rechtspleging van de aldaar vermelde misdrijven bevinden zich eigenhandig door Van Maanen geschreven aantekeningen en ontwerp-antwoorden op de door de

afdeelingen der Kamer gestelde vragen 1). 1) Zie J.J.F. Noordziek, Verslag der Handelingen van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Bij het voorstel van wet tegen het misbruik der drukpers ten aanzien van vreemde mogendheden en derzelver gezanten bevindt zich een ongeteekend schrijven aan Van Maanen, met verzoek, de verdediging van het ontwerp in het Fransch uit te spreken.

Bij het voorstel van wet op de uitoefening en het recht van de jacht werden op het verslag van de Centrale sectie eigenhandig door Van Maanen kanteekeningen geplaatst.

De aantekeningen zijn overgebracht naar 2.21.114, inv.nr. 447-450.

- 20** Wetsvoorstellen van algemeen aard.
- 21** Wetsvoorstellen voor de staatsbegrooting.
- 22** Wetsvoorstellen voor de in-, uit- en doorvoerrechten.
- 23** Stukken van verschillenden aard.

24-27 Stukken betreffende bij de Tweede Kamer der Staten-generaal ingediende voorstellen van wet en andere door de Kamer behandelde zaken.

1818-1819

Bij het voorstel van wet voor de staatsbegrooting voor 1819 bevinden zich eigenhandige aantekeningen, door Van Maanen gemaakt tijdens de beraadslaging en stemming in de Tweede Kamer.

De aantekeningen zijn overgebracht naar 2.21.114, inv.nr. 451.

- 24** Wetsvoorstellen van algemeen aard.
- 25** Wetsvoorstellen voor de staatsbegrooting enz.
- 26** Wetsvoorstellen voor de in-, uit- en doorvoorrechten.
- 27** Stukken van verschillenden aard.

28-31 Stukken betreffende bij de Tweede Kamer der Staten-generaal ingediende voorstellen van wet en andere door de Kamer behandelde zaken.

1819-1820

Bij het eerste voorstel van wet voor de éénjarige staatsbegrooting voor 1820 en de tienjarige voor 1820-1829 bevinden zich eigenhandige aantekeningen van Van Maanen, naar aanleiding van de opmerkingen van de Tweede Kamer.

Bij het tweede voorstel bevinden zich dergelijke aantekeningen en voorts aantekeningen, gemaakt tijdens de openbare beraadslaging.

De aantekeningen zijn overgebracht naar 2.21.114, inv.nr. 452-453.

- 28** Wetsvoorstellen van algemeen aard.
- 29** Wetsvoorstellen voor de staatsbegrooting enz.
- 30** Wetsvoorstellen voor de wetboeken.
- 31** Stukken van verschillenden aard.

32-35 Stukken betreffende bij de Tweede Kamer der Staten-generaal ingediende voorstellen van wet en andere door de Kamer behandelde zaken.

1820-1821

- 32** Wetsvoorstellen van algemeen aard.
- 33** Wetsvoorstellen voor de staatsbegrooting en belastingwetten.
- 34** Wetsvoorstellen voor de wetboeken.
- 35** Stukken van verschillenden aard.

36-40 Stukken betreffende bij de Tweede Kamer der Staten-generaal ingediende voorstellen van wet en andere door de Kamer behandelde zaken.

1821-1822

Bij het voorstel van wet op de consignatie van gelden, voor afwezigenv ontvangen, bevindt zich een ontwerp voor de beantwoording van de aanmerkingen van de Tweede Kamer, waarop Van Maanen aantekeningen maakte.

De aantekeningen zijn overgebracht naar 2.21.114, inv.nr. 455-456.

- 36** Wetsvoorstellen van algemeen aard.
- 37** Wetsvoorstellen voor de staatsbegrooting.
- 38** Wetsvoorstellen voor de belastingen, in-,uit- en doorvoerrechten.

-
- 39** Wetsvoorstellen voor de wetboeken.
40 Stukken van verschillenden aard.
- 41-44** Stukken betreffende bij de Tweede Kamer der Staten-generaal ingediende voortellen van wet en andere door de Kamer behandelde zaken.
1822-1823
41 Wetsvoorstellen van algemeenen aard.
42 Wetsvoorstellen voor de staatsbegrooting enz.
43 Wetsvoorstellen voor de wetboeken.
44 Stukken van verschillenden aard.
- 45-49** Stukken betreffende bij de Tweede Kamer der Staten-generaal ingediende voorstellen van wet en andere door de Kamer behandelde zaken.
1823-1824
45 Wetsvoorstellen van algemeenen aard.
46 Wetsvoorstellen voor de staatsbegrooting enz.
47 Wetsvoorstellen voor de in-, uit- en doorvoerrechten.
48 Wetsvoorstellen voor de wetboeken enz.
49 Stukken van verschillenden aard.
- 50-54** Stukken betreffende bij de Tweede Kamer der Staten-generaal ingediende voorstellen van wet en andere door de Kamer behandelde zaken.
1824-1825
Van de dossiers, vermeld sub d, zijn die betreffende het Burgerlijk Wetboek door Van Maanen verzameld in één portefeuille, voorzien van het opschrift: alleen betrekkelijk tot "hetgeen over het Burgerlijk Wetboek in die zitting is gehandeld".
Bij de stukken, behoorende tot het voorstel van wet tot wering van den slavenhandel, bevindt zich een kennisgeving van den voorzitter van de Tweede Kamer aan Van Maanen van den aanvang der beraadslagingen over dit wetsvoorstel, waarop Van Maanen later eenige aantekeningen betreffende dit voorstel maakte.
De kennisgeving is overgebracht naar 2.21.114, inv.nr. 456.
50 Wetsvoorstellen van algemeenen aard.
51 Wetsvoorstellen voor de staatsbegrooting enz.
52 Wetsvoorstellen voor de in-, uit- en doorvoerrechten.
53 Wetsvoorstellen voor de wetboeken.
54 Stukken van verschillenden aard.
- 55-59** Stukken betreffende bij de Tweede Kamer der Staten-generaal ingediende voorstellen van wet en andere door de Kamer behandelde zaken.
1825-1826
Bij de stukken, behoorende tot het voorstel van wet op de onteigening ten algemeenen nutte, bevindt zich een eigenhandige nota van Van Maanen, luidende: "Hier uitgenomen de stukken van 1825 betreffende de onteigening ten algemeenen nutte", welke stukken dus blijkbaar later weer zijn bijgevoegd. Van de dossiers sub d (58) bevinden zich die betreffende het Wetboek van Koophandel in een afzonderlijke portefeuille, door Van Maanen voorzien van het opschrift: "bevat alleen alles, wat tot het Wetboek van Koophandel betrekkelijk is".
De aantekeningen zijn overgebracht naar 2.21.114, inv.nr. 457.
55 Wetsvoorstellen van algemeenen aard.
56 Wetsvoorstellen voor de staatsbegrooting enz.
57 Wetsvoorstellen voor de in-, uit- en doorvoerrechten.
58 Wetsvoorstellen voor de wetboeken enz.
59 Stukken van verschillenden aard.
- 60-64** Stukken betreffende bij de Tweede Kamer der Staten-generaal ingediende voorstellen van wet en andere door de Kamer behandelde zaken.
1826-1827
60 Wetsvoorstellen van algemeenen aard.

- 61** Wetsvoorstellen voor de staatsbegrooting enz.
62 Wetsvoorstellen voor de in-, uit- en doorvoerrechten.
63 Wetsvoorstellen voor de wetboeken enz.
64 Stukken van verschillenden aard.
- 65-69** Stukken betreffende bij de Tweede Kamer der Staten-generaal ingediende voorstellen van wet en andere door de Kamer behandelde zaken.
 1827-1828
65 Wetsvoorstellen van algemeenen aard.
66 Wetsvoorstellen voor de staatsbegrooting enz.
67 Wetsvoorstellen voor de in-, uit- en doorvoerrechten.
68 Wetsvoorstellen voor de wetboeken enz.
69 Stukken van verschillenden aard.
- 70-74** Stukken betreffende bij de Tweede Kamer der Staten-generaal ingediende voorstellen van wet en andere door de Kamer behandelde zaken.
 1828-1829
 De stukken behorende tot het voorstel van wet tot afschaffing van de wet van 10 April 1825 (Stbl. no. 32) enz., zijn door Van Maanen genummerd, die, behorende tot het voorstel van wet op de zamenstelling der regterlijke magt en op het beleid der justitie, zijn door hem van letters voorzien. De dossiers, sub b (71) genoemd, bevinden zich in een portefeuille, door Van Maanen voorzien van het opschrift: "Gedrukte Staatsstukken betreffende de begrooting van 1829 en de tienjarige begrooting".
70 Wetsvoorstellen van algemeenen aard.
71 Wetsvoorstellen voor de staatsbegrooting, enz.
72 Wetsvoorstellen voor de in-, uit- en doorvoerrechten.
73 Wetsvoorstellen voor de wetboeken enz.
74 Stukken van verschillenden aard.
- 75-78** Stukken betreffende bij de Tweede Kamer der Staten-generaal ingediende voorstellen van wet en andere door de Kamer behandelde zaken.
 1829-1830
 Bij het wetsvoorstel tot beteugeling van hoon en laster bevindt zich een aantekening van Van Maanen.
 Bij dat op de klassificatie van kantongerechten en arrondissementsrechtbanken bevindt zich een bundel aantekeningen, betrekking hebbende op de behandeling in de Tweede Kamer, met een brief van den afgevaardigde F. Frets en een overzicht van den Minister voor zijn antwoord, benevens een brief van den griffier van de Eerste Kamer met toezending van het verslag (in het Fransch) van de Centrale afdeeling van deze Kamer.
 De dossiers, sub b (76) genoemd, bevinden zich in een portefeuille, door Van Maanen voorzien van het opschrift: "10-jarige en éénjarige begrooting en belastingwetten".
 De aantekeningen zijn overgebracht naar 2.21.114, inv.nr. 458.
75 Wetsvoorstellen van algemeenen aard.
76 Wetsvoorstellen voor de staatsbegrooting.
77 Wetsvoorstellen voor de wetboeken.
78 Stukken van verschillenden aard.
- 79** Voorstellen van wet enz. ingediend in verband met den Belgischen opstand.
 1830
 Omslag, door Van Maanen voorzien van het opschrift: "Staatsstukken buitengewone zitting van 1830".
- 80-84** Stukken betreffende bij de Tweede Kamer der Staten-generaal ingediende voorstellen van wet en andere door de Kamer behandelde zaken.
 1830-1831
 Bij de beide voorstellen van wet, houdende maatregelen tegen woelingen enz., bevinden zich aantekeningen van Van Maanen over de openbare behandeling in de Tweede en Eerste Kamer; bij het laatste bovendien nog een notitie van Van Maanen, vermoedelijk ten behoeve van zijn

antwoord. Eenige der stukken, behoorende tot de voorstellen van wet voor de staatsbegrooting, voor 1831 en op de vrijwillige geldlening, zijn door Van Maanen van kant- en aantekeningen voorzien.

De aantekeningen zijn overgebracht naar 2.21.114, inv.nr. 459-460.

- 80** Wetsvoorstellen van algemeen aard.
- 81** Wetsvoorstellen voor de staatsbegrooting enz.
- 82** Wetsvoorstellen voor de in-, uit- en doorvoerrechten.
- 83** Staatkundige mededeelingen.
- 84** Stukken van verschillenden aard.

85-90 Stukken betreffende bij de Tweede Kamer der Staten-generaal ingediende voorstellen van wet en andere door de Kamer behandelde zaken.

1831-1832

Bij het voorstel van wet tot verlenging van den geldigheidsduur van de artt. 1-3 van de wet, houdende maatregelen tegen woelingen enz., van 3 November 1830 (Stbl. nr. 75) bevinden zich aantekeningen betreffende de openbare behandeling en gegevens voor het antwoord van den Minister. Verschillende dossiers van de voorstellen van wet voor de staatsbegrooting en van de daarmee samenhangende financieele wetten zijn door Van Maanen van opschriften voorzien. De aantekeningen zijn overgebracht naar 2.21.114, inv.nr. 461.

- 85** Wetsvoorstellen van algemeen aard.
- 86** Wetsvoorstellen voor de staatsbegrooting.
- 87** Wetsvoorstellen voor de in-, uit- en doorvoerrechten.
- 88** Wetsvoorstellen voor de wetboeken.
- 89** Staatkundige mededeelingen.
- 90** Stukken van verschillenden aard.

91-95 Stukken betreffende bij de Tweede Kamer der Staten-generaal ingediende voorstellen van wet en andere door de Kamer behandelde zaken.

1832-1833

Bij de stukken, behoorende tot het voorstel van wet tot verlenging van den geldigheidsduur van de artt. 1-3 van de wet, houdende maatregelen tegen woelingen enz., van 3 November 1830 (Stbl. nr. 75), bevindt zich een blad met aantekeningen betreffende de behandeling van dat wetsvoorstel. Op de Koninklijke boodschap bij het voorstel van wet tot herziening van het IIIde Boek van het Burgerlijk Wetboek bevindt zich een aantekening "Minister". De aantekeningen zijn overgebracht naar 2.21.114, inv.nr. 462.

- 91** Wetsontwerpen van algemeen aard.
- 92** Wetsontwerpen voor de staatsbegrooting.
- 93** Wetsontwerpen voor de wetboeken.
- 94** Staatkundige mededeelingen.
- 95** Stukken van verschillenden aard.

96-100 Stukken betreffende bij de Tweede Kamer der Staten-generaal ingediende voorstellen van wet en andere door de Kamer behandelde zaken.

1833-1834

Bij het voorstel van wet tot herziening der eerste zes titels van het Wetboek van Koophandel bevindt zich een geschrift van mr. J.H. van Reenen: Wetenschappelijk verslag van de wettelijke bepalingen en van de voorgestelde wijzigingen in den derden titel van het Wetboek van Koophandel. Het geschrift is overgebracht naar 2.21.114, inv.nr. 463.

- 96** Wetsvoorstellen van algemeen aard.
- 97** Wetsvoorstellen voor de staatsbegrooting enz.
- 98** Wetsvoorstellen, voor de wetboeken enz.
- 99** Staatkundige mededeelingen.
- 100** Stukken van verschillenden aard.

101-104 Stukken betreffende bij de Tweede Kamer der Staten-generaal ingediende voorstellen van wet en andere door de Kamer behandelde zaken.

1834-1835

Bij de stukken over het voorstel van wet tot verlenging van de geldigheidsduur van de artt. 1-3 van de wet, houdende maatregelen tegen woelingen enz., van 3 November 1830 (Stbl. nr. 75) bevinden zich aantekeningen van Van Maanen betreffende de openbare behandeling in de Tweede Kamer. De aantekeningen zijn overgebracht naar 2.21.114, inv.nr. 464.

101 Wetsvoorstellen van algemeen aard.

102 Wetsvoorstellen voor de staatsbegroting.

103 Wetsvoorstellen voor de wetboeken.

104 Stukken van verschillenden aard.

105-108 Stukken betreffende bij de Tweede Kamer der Staten-generaal ingediende voorstellen van wet en andere door de Kamer behandelde zaken.

1835-1836

Bij de stukken, behorende tot het voorstel van wet ter bevordering der belangen van den landbouw, bevindt zich een brief gericht aan den Minister van Justitie. Het verslag van de centrale afdeling over het voorstel van wet tot verlenging van den geldigheidsduur van de artt. 1-3 van de wet, houdende maatregelen tegen woelingen enz., van 3 November 1830 (Stbl. nr. 75) is voorzien van een eigenhandige kantteekening van Van Maanen. Verschillende der stukken, behorende tot het voorstel van wet, houdende strafbepaling op de misdaden van valsche munt en muntschennis, zijn door Van Maanen van eigenhandige kantteekeningen voorzien, terwijl zich voorts daarbij aantekeningen bevinden betreffende de openbare behandeling in de Tweede en Eerste Kamer enz. De brief en aantekeningen zijn overgebracht naar 2.21.114, inv.nr. 465-466.

105 Wetsvoorstellen van algemeen aard.

106 Wetsvoorstellen voor de staatsbegroting.

107 Wetsvoorstellen voor de wetboeken.

108 Stukken van verschillenden aard.

109-113 Stukken betreffende bij de Tweede Kamer der Staten-generaal ingediende voorstellen van wet en andere door de Kamer behandelde zaken.

1836-1837

109 Wetsvoorstellen van algemeen aard.

110 Wetsvoorstellen voor de staatsbegroting.

111 Wetsvoorstellen voor de wet boeken.

112 Staatkundige mededeelingen.

113 Stukken van verschillenden aard.

114-119 Stukken betreffende bij de Tweede Kamer der Staten-generaal ingediende voorstellen van wet en andere door de Kamer behandelde zaken.

1837-1838

114 Wetsvoorstellen van algemeen aard.

115 Wetsvoorstellen voor de staatsbegroting enz.

116 Wetsvoorstellen voor de wetboeken enz.

117 Staatkundige mededeelingen.

118 Stukken betreffende het scheepvaartstractaat met Pruisen.

119 Stukken van verschillenden aard.

120-124 Stukken betreffende bij de Tweede Kamer der Staten-generaal ingediende voorstellen van wet en andere door de Kamer behandelde zaken.

1838-1839

120 Wetsvoorstellen van algemeen aard.

121 Wetsvoorstellen voor de staatsbegroting.

122 Wetsvoorstellen voor de wetboeken.

123 Staatkundige mededeelingen.

124 Stukken van verschillenden aard.

125-130 Stukken betreffende bij de Tweede Kamer der Staten-generaal ingediende voorstellen van wet en andere door de Kamer behandelde zaken.

1839-1840

De dossiers sub e en f (129 en 130) bevinden zich met de dossiers Grondwetsherziening 1840 (zie nr. 131) in één portefeuille, door Van Maanen gemerkt: Begrooting. Veranderingen in de "Grondwet en dubbele 2e Kamer". De processen-verbaal van de afdelingen en het verslag van de Centrale afdeling over het voorstel van wet over den duur van de verantwoordelijkheid der hypotheekbewaarders zijn eigenhandig door Van Maanen van kantteekeningen voorzien, terwijl zich overigens bij de stukken, tot dat wetsvoorstel behorende, een nota bevindt, vermoedelijk gediend hebbende voor de door Van Maanen uitgesproken redevoering bij de openbare behandeling, welke nota tevens voorzien is van aantekeningen betreffende de behandeling op 24 December 1839. De nota met aantekeningen is overgebracht naar 2.21.114, inv.nr. 467.

- 125** Wetsvoorstellen van algemeenen aard.
- 126** Wetsvoorstellen voor de wetboeken enz.
- 127** Staatkundige mededeelingen.
- 128** Stukken van verschillenden aard.
- 129** Wetsvoorstellen voor de staatsbegrooting.
- 130** Wetsvoorstellen voor de Grondwetsherziening.

131 Voorstellen voor de Grondwetsherziening.
1840

In een omslag met opschrift van Van Maanen:

"Stukken betreffende de beraadslagingen der buitengewone vergadering der Staten-Generaal van Augustus en September 1840 over veranderingen in de Grondwet: - de Tweede Kamer in dubbel getal".

Het omslag is ingevoegd in 2.21.114, inv.nr. 213.

132-137 Stukken betreffende bij de Tweede Kamer der Staten-generaal ingediende voorstellen van wet en andere door de Kamer behandelde zaken.
1840-1841

De dossiers sub. d en e zijn door Van Maanen van een desbetreffende aantekening voorzien. Het verslag van de Centrale afdeling over het voorstel van wet op de consignatie van effecten aan toonder enz. is door hem van vele kantteekeningen voorzien. De stukken, behorende toe het voorstel van wet op de rechtsmacht van de hoogheemraadschappen, dijk- en polderbesturen, zijn door hem genummerd.

Bij de stukken, behorende tot de voorstellen van wet voor de éénjaarlijksche staatsbegrooting voor 1841 en voor de tweejaarlijksche voor 1842 en 1843, bevinden zich eigenhandige aantekeningen, door hem gemaakt tijdens de openbare beraadslaging, en ook tijdens het vooronderzoek, en voorts nog een opstel van de redevoering, door hem gehouden bij de behandeling van het hoofdstuk justitie op 8 October 1841.

De aantekeningen zijn overgebracht naar 2.21.114, inv.nr. 468-471.

- 132** Wetsvoorstellen van algemeenen aard.
- 133** Wetsvoorstellen voor de staatsbegrooting enz.
- 134** Wetsvoorstellen voor de wetboeken enz.
- 135** Onafgedane wetsvoorstellen.
- 136** Teruggenomen wetsvoorstellen.
- 137** Stukken van verschillenden aard.

138-140 Stukken betreffende bij de Tweede Kamer der Staten-generaal ingediende voorstellen van wet en andere door de Kamer behandelde zaken.
1841-1842

- 138** Wetsvoorstellen van algemeenen aard.
- 139** Wetsvoorstellen voor de staatsbegrooting enz.
- 140** Stukken van verschillenden aard.

141-144 Stukken betreffende bij de Tweede Kamer der Staten-generaal ingediende voorstellen van wet en andere door de Kamer behandelde zaken.
1842-1843

De dossiers sub d bevinden zich in een portefeuille, door Van Maanen eigenhandig gemerkt: "Financiën".

- 141** Wetsvoorstellen van algemeenen aard.
- 142** Wetsvoorstellen voor de staatsbegrooting enz.

- 143** Wetsvoorstellen voor de wetboeken enz.
144 Stukken van verschillenden aard.

145-148 Stukken betreffende bij de Tweede Kamer der Staten-generaal ingediende voorstellen van wet en andere door de Kamer behandelde zaken.

1843-1844

Het gewijzigde voorstel van wet voor de belasting op de bezittingen enz., is door Van Maanen met potlood en inkt van vele kantteekeningen voorzien.

De aantekeningen zijn overgebracht naar 2.21.114, inv.nr. 472.

- 145** Wetsvoorstellen van algemeenen aard.
146 Wetsvoorstellen voor de staatsbegrooting enz.
147 Wetsvoorstellen voor de wetboeken enz.
148 Stukken van verschillenden aard.

149-153 Stukken betreffende bij de Tweede Kamer der Staten-generaal ingediende voorstellen van wet en andere door de Kamer behandelde zaken.

1844-1845

De dossiers onder a zijn verpakt in een portefeuille, door Van Maanen gemerkt "afgedaan", die onder c en d zijn op enkele uitzonderingen na, elk voor zich, door Van Maanen gemerkt: "verworpen", "ingetrokken", of "onafgedaan gebleven in deze zitting".

- 149** Wetsvoorstellen van algemeenen aard.
150 Wetsvoorstellen voor de staatsbegrooting enz.
151 Verworpen of ingetrokken wetsvoorstellen.
152 Niet in behandeling gekomen wetsvoorstellen.
153 Stukken van verschillenden aard.

154-158 Stukken betreffende bij de Tweede Kamer der Staten-generaal ingediende voorstellen van wet en andere door de Kamer behandelde zaken.

1845-1846

Mr. C.F. van Maanen overleed op 14 Februari 1846. De dossiers onder a en b voorzag hij op enkele uitzonderingen na alle van een aantekening: "aangenomen", dat onder b ten onrechte, aangezien het volgens de Handelingen verworpen is. De dossiers onder d zijn, naar gelang de wetsvoorstellen korter vóór 14 Februari 1846 bij de Tweede Kamer inkwamen, onvollediger.

- 154** Wetsvoorstellen, aangenomen vóór 14 Februari 1846.
155 Wetsvoorstellen, verworpen vóór 14 Februari 1846.
156 Wetsvoorstellen niet in beraadslaging geweest vóór 14 Februari 1846.
157 Wetsvoorstellen onafgedaan vóór 14 Februari 1846.
158 Stukken van verschillenden aard.